

KVALITETSDEKLARATION

Kommunalekonomisk utjämning och utjämning av LSS-kostnader

Ämnesområde

Offentlig ekonomi

Statistikområde

Finanser för den kommunala sektorn

Produktkod

OE0115

Referenstid

2026 år

Statistikens kvalitet	3
1 Relevans	3
1.1 Ändamål och informationsbehov	3
1.1.1 Statistikens ändamål	3
1.1.2 Statistikanvändares informationsbehov	3
1.2 Statistikens innehåll	3
1.2.1 Objekt och population	3
1.2.2 Variabler	3
1.2.3 Statistiska mått	4
1.2.4 Redovisningsgrupper	4
1.2.5 Referenstider	4
2 Tillförlitlighet	5
2.1 Tillförlitlighet totalt	5
2.2 Osäkerhetskällor	5
2.2.1 Urval	6
2.2.2 Ramtäckning	6
2.2.3 Mätning	7
2.2.4 Bortfall	7
2.2.5 Bearbetning	7
2.2.6 Modellantaganden	7
2.3 Preliminär statistik jämförd med slutlig	10
3 Aktualitet och punktlighet	10
3.1 Framställningstid	10
3.2 Frekvens	10
3.3 Punktlighet	10
4 Tillgänglighet och tydlighet	10
4.1 Tillgång till statistiken	10
4.2 Möjlighet till ytterligare statistik	11
4.3 Presentation	11
4.4 Dokumentation	11
5 Jämförbarhet och sam användbarhet	12
5.1 Jämförbarhet över tid	12
5.2 Jämförbarhet mellan grupper	12
5.3 Sam användbarhet i övrigt	12
5.4 Numerisk överensstämmelse	12
Allmänna uppgifter	12
A Klassificeringen Sveriges officiella statistik	12
B Sekretess och personuppgiftsbehandling	12
C Bevarande och gallring	12
D Uppgiftsskyldighet	12
E EU-reglering och internationell rapportering	12
F Historik	13
G Kontaktuppgifter	16

Statistikens kvalitet

1 Relevans

1.1 Ändamål och informationsbehov

1.1.1 Statistikens ändamål

Syftet är att beräkna utfall för kommunalekonomisk utjämning för kommuner och regioner samt att beräkna kommunvisa bidrag/avgifter i ett av riksdagen beslutat system för utjämning mellan kommuner av kostnader som uppstår genom tillämpning av Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS).

1.1.2 Statistikanvändares informationsbehov

Utfallet av SCB:s beräkningar används som underlag för *Skatteverkets* beslut om de bidrag och avgifter som kommunsektorn ska få från, respektive betala till, systemen för kommunalekonomisk utjämning respektive utjämning av LSS-kostnader mellan kommuner.

Utfallet används också av kommunsektorn, Regeringskansliet och *Sveriges kommuner och regioner* (SKR).

1.2 Statistikens innehåll

Kommunalekonomisk utjämning

Resultatet av beräkningarna redovisas per kommun i kronor per invånare¹. Invånarantalet räknas per den 30 juni året före utjämningsåret för de preliminära beräkningarna och i kronor per invånare per den 1 november året före utjämningsåret för de slutliga beräkningarna.

I kostnadsutjämnningen kallas de olika modellernas resultat för standardkostnader. Summan av standardkostnaderna kallas strukturstandardkostnad.

Utjämning av LSS-kostnader mellan kommuner

Beräkningarna resulterar för varje kommun i en teoretisk kostnad för utjämningsåret, en standardkostnad, för berörda verksamheter. Standardkostnaden anges i kronor per invånare. Bidraget/avgiften anges i kronor.

1.2.1 Objekt och population

Observationsobjekt, tillika målobjekt, är kommuner och regioner. Populationen består av samtliga kommuner och regioner enligt den indelning som gäller vid början av utjämningsåret.

1.2.2 Variabler

Kommunalekonomisk utjämning

Variablerna finns i de tabeller som presenteras under www.scb.se/oe0115. Filerna för respektive utjämningsår är uppbyggda så att de första tabellerna

¹ För mer information om den befolkningsdata som används i Kommunalekonomisk utjämning och Utjämning av LSS-kostnader, se avsnitt 2.2.2 om RTB.

visar utjämningsens utfall och övriga tabeller visar de underliggande modellerna som ligger till grund för utfallet. I många av tabellerna så finns det härledningar, under variabelnamnen, som visar hur variablerna är uträknade.

Utgämning av LSS-kostnader mellan kommuner

Uppgifter om antalet LSS-insatser per kommun med fördelning efter typ av insats två år före utjämningsåret, hämtas från Socialstyrelsen som också är statistikansvarig myndighet för verksamhetsstatistik på området.

Kommunvisa uppgifter om antalet beslut om personlig assistans enligt *Socialförsäkringsbalken* (SFB) hämtas från Försäkringskassan. Vissa uppgifter om kommunernas kostnader för berörda verksamheter hämtas från kommunernas *Räkenskapssammandrag* (RS), vilka årligen samlas in och sammanställs av SCB. För mer information om RS, se www.scb.se/oe0107.

1.2.3 Statistiska mått

De statistiska mått som redovisas är summa och vägda medelvärden.

1.2.4 Redovisningsgrupper

Kommuner respektive regioner enligt den av riksdagen beslutade indelning som gäller vid början av utjämningsåret.

1.2.5 Referenstider

Utgämningsåret avser det år som utbetalningarna från Skatteverket sker. Beräkningar utförs under året före utjämningsåret. De skattningar som används som grund för modellberäkningarna avser olika referenstider vilka specificeras nedan.

Kommunalekonomisk utjämnings

Utfallen i den kommunalekonomiska utjämnings beräknas i kronor per invånare. Utfallet multipliceras med befolkningen den 1 november året före utjämningsåret enligt utjämningsårets kommunindelning. I den preliminära beräkningen i september året före utjämningsåret multipliceras utfallen med folkmängden den 30 juni året före utjämningsåret.

Inkomstutjämnings

Inkomstutjämnings baseras på respektive kommuns och regions skatteunderlag enligt taxeringen året före utjämningsåret, vilket innebär att det är inkomsterna två år före utjämningsåret som ligger till grund för beräkningarna. Vid den preliminära beräkningen i september används den prognos för taxeringsutfallet som Skatteverket publicerar samma månad.

I inkomstutjämnings används även befolkningsuppgifter avseende den 1 november året före utjämningsåret. I den preliminära beräkningen används dock befolkningsuppgifter per den 30 juni året före utjämningsåret. För att skatteunderlagen ska motsvara utjämningsårets nivå räknas skatteunderlaget upp med faktorer som beskriver den förväntade utvecklingen året före utjämningsåret och utjämningsåret. Uppräkningsfaktorerna fastställs av regeringen.

De länsvisa skattesatser som används baseras på medelskattesatsen i riket (exklusive Gotland) år 2003 med justering för de skatteväxlingar som gjorts från år 1991 och framåt.

Inkomstutjämnningen finansieras i huvudsak av staten. Kommuner och regioner garanteras genom ett inkomstutjämningsbidrag 115 procent av en uppräknad medelskattkraft. Kommuner och regioner som har en skattkraft över den så kallade garantinivån betalar en inkomstutjämningsavgift till staten.

Kostnadsutjämning

De flesta variabler som används i kostnadsutjämnningen hämtas från SCB:s befolkningsregister och avser i de flesta fall befolkningen den 31 december två år före utjämningsåret.

Strukturbidrag

Kommuner och regioner kan få strukturbidrag. Bidragen beräknades inför utjämningsår 2020 i kronor per invånare och utgår årligen och tills vidare. Nivån på utgående bidrag, i kronor, bestäms med andra ord av befolkningsutvecklingen i berörda kommuner och regioner.

Utjämning av LSS-kostnader mellan kommuner

Som underlag för beräkningarna avseende aktuellt utjämningsår används statistiken om beslutade och verkställda LSS-insatser per den 1 oktober två år före utjämningsåret. Uppgifterna om antalet beslut om personlig assistans enligt *Lagen om assistansersättning* (LASS)/ *Socialförsäkringsbalken* (SFB) avser samma tidpunkt.

Underlag för uppgifter om kostnader hämtas från *Räkenskapssammandraget* (RS) för två år före aktuellt utjämningsår. De för kommunerna beräknade standardkostnaderna räknas om till utjämningsårets nivå med hjälp av en prognostiserad förändring av *konsumentprisindex med fast ränta* (KPIF).

Utfallet för utjämnningen av LSS-kostnaderna beräknas i kronor per invånare, med samma befolkningsdata som i kommunalekonomiska utjämnningen som nämns ovan. I den preliminära beräkningen som publiceras i juni används dock befolkningsuppgifter per den 31 mars året före utjämningsåret.

2 Tillförlitlighet

2.1 Tillförlitlighet totalt

Tillförlitligheten i utjämningsberäkningarna anses vara god eftersom beräkningarna baseras på totalräknade uppgifter som avser samtliga kommuner och regioner.

2.2 Osäkerhetskällor

Kommunalekonomisk utjämning

Osäkerhet beror främst på att brister i beräkningsunderlaget för enskilda kommuner kan förekomma.

Utjämning av LSS-kostnader mellan kommuner

Osäkerhet beror främst på att brister i beräkningsunderlaget för enskilda kommuner kan förekomma beträffande statistiken över, dels antalet LSS-insatser, dels redovisade kostnader för verksamheterna.

2.2.1 Urval

Denna källa bidrar inte till osäkerheten.

2.2.2 Ramtäckning

Rampopulationen för *Räkenskapssammandraget (RS) för kommuner och regioner* är Sveriges samtliga kommuner och regioner. SCB följer Sveriges indelning i kommuner och län som finns beskriven i svensk författningssamling (SFS). Tillkännagivande ([2007:229](#)) om länens indelning i kommuner. Rampopulationen motsvarar målpopulationen.

Kommunalekonomisk utjämning

Registret över totalbefolkningen (RTB)

De flesta variablerna i utjämningsberäkningarna hämtas från SCB:s befolkningsregister (RTB) där alla folkbokförda individer grupperas till kommuner respektive regioner. Huvudregeln i befolkningsregistret är att man är folkbokförd på den fastighet där man regelmässigt tillbringar sin dygnsvila.

I beräkningen används registerdata som ej har behandlats med den röjandeskyddsmetod som den officiella befolkningsstatistiken har.

Information om RTB finns tillgänglig på SCB:s webbplats, [Mikrodata för Registret över totalbefolkningen \(RTB\) \(scb.se\)](#).

Inkomst- och taxeringsregistret (IoT)

Uppgifter från inkomst- och taxeringsregistret (IoT) används i individ- och familjeomsorgsmodellen i kostnadsutjämning för kommuner.

Information om IoT finns tillgänglig på SCB:s webbplats, [Data från Inkomst- och taxeringsregistret \(IoT\) \(scb.se\)](#).

Taxeringsutfallet

Uppgifter om respektive kommuns och regions skatteunderlag hämtas från det beskattningsutfall som Skatteverket sammanställer året före utjämningsåret. I beräkningarna av inkomstutjämningen används två versioner av skatteunderlaget. Dels en prognos som Skatteverket publicerar i september året före utjämningsåret och det slutliga skatteunderlaget, som publiceras i början av december året före utjämningsåret.

Information om beskattningsutfallet finns tillgänglig på Skatteverkets webbplats, [API:er och öppna data, Utvecklarportalen \(skatteverket.se\)](#).

Utjämning av LSS-kostnader mellan kommuner

Statistiken över antalet LSS-insatser

De uppgifter om antalet LSS-insatser som används i systemet för utjämning av LSS-kostnader mellan kommuner hämtas från Socialstyrelsens årliga insamlade statistik.

Ytterligare information finns tillgänglig på Socialstyrelsens webbplats. [Stöd och service till personer med funktionsnedsättning \(socialstyrelsen.se\)](#)

Räkenskapssammandrag (RS) för kommuner

Uppgifter om kommunernas kostnader för LSS och personlig assistans enligt SFB hämtas från de *Räkenskapssammandrag (RS)* som SCB årligen samlar in från

landets alla kommuner. Från RS hämtas uppgifter dels på riksnivå för beräkning av riksgenomsnittliga och totala kostnader, dels på kommunnivå som underlag för beräkning av kostnadsskillnader p.g.a. skillnader i behov av stöd och service.

Information om RS finns tillgänglig på SCB:s webbplats, www.scb.se/OE0107

2.2.3 Mätning

Beräkningarna bygger på uppgifter från ett flertal register och undersökningar, för mer information om dessa hänvisas till respektive källa som nämns i föregående avsnitt. Eventuella mätfel i de olika källorna skulle kunna leda till att utfallen för utjämnningen inte blir helt korrekt men det finns inget som tyder på att detta skulle vara något betydande problem.

2.2.4 Bortfall

Denna källa bidrar inte nämnvärt till osäkerhet i statistiken.

2.2.5 Bearbetning

Kommunalekonomisk utjämnning

Variablerna som används hämtas från de olika källorna och lagras i en databas. Diverse kontroller görs på en översiktlig nivå för att bedöma kvaliteten på uppgifterna. Därefter görs beräkningarna med ett kalkylbladsprogram samt med ett beräkningsprogram parallellt.

Utgämning av LSS-kostnader mellan kommuner

Beräkningarna genomförs med hjälp av ett kalkylbladsprogram samt med ett beräkningsprogram parallellt.

På SCB:s webbplats, www.scb.se/oe0115, finns under rubriken *Fördjupad information*, en detaljerad beskrivning av beräkningarna.

Enskilda kommuner och SKR kan höra av sig till SCB om de upplever att det finns tveksamheter i resultatet. Hittills har sådana kommentarer haft orsaker som inte berott på bearbetningsfel.

Med tanke på alla kontrollmekanismer som finns på plats så är risken för att ett bearbetningsfel skulle uppstå mycket låg.

2.2.6 Modellantaganden

Kommunalekonomisk utjämnning

Ett antal modellantaganden görs i beräkningarna. Dessa regleras i *Lag (2004:773) om kommunalekonomisk utjämnning* och *Förordning (2004:881) om kommunalekonomisk utjämnning*.

Med jämna mellanrum så ser Regeringskansliet över hur utjämnningen ska se ut. Resultatet från den senaste utredningen, *Lite mera lika* [SOU 2018:74](http://sou.2018.74), implementerades inför utjämningsåret 2020.

I ovan nämnda utredningar kan man också läsa hur modellantagandena påverkar statistiken.

Inkomstutjämning

För inkomstutjämningen används en modell där man utgår från skatteunderlaget enligt taxeringen året före utjämningsåret vilket avser inkomsterna två år före utjämningsåret. Skatteunderlaget räknas sedan upp med av regeringen fastställda uppräkningsfaktorer till utjämningsårets beräknade nivå.

Kommuner och regioner garanteras genom ett inkomstutjämningsbidrag 115 procent av en uppräknad medelskattkraft, dvs. det genomsnittliga uppräknade skatteunderlaget i riket, uttryckt i kronor per invånare. Kommuner och regioner som har en medelskattkraft över 115 procent betalar ett bidrag till staten. Skatteunderlaget för kommuner och regioner utgörs av den beskattningsbara förvärvsinkomsten för fysiska personer.

Underlaget för en kommuns eller en regions inkomstutjämningsbidrag, eller avgift, utgörs av skillnaden mellan uppräknat skatteunderlag och ett för kommunen/regionen beräknat skatteunderlag som motsvarar respektive garanterad nivå ("skatteutjämningsunderlag"). Bidraget/avgiften får man fram genom att multiplicera denna skillnad med gällande länsvisa skattesats för bidrag respektive avgift. Bidragen och avgifterna uttrycks i kronor per invånare.

Det huvudsakliga motivet för att använda länsvisa skattesatser och inte de egna skattesatserna är att kommuner och regioner inte ska kunna påverka storleken på sina bidrag och avgifter genom att höja eller sänka skatten. De länsvisa skattesatserna ändras endast i samband med skatteväxlingar. I län där stora skatteväxlingar har gjorts från region till kommun är de länsvisa skattesatserna högre för kommunerna och lägre för regionen.

Den länsvisa skattesatsen vid beräkning av bidrag för kommuner fastställs utifrån 95 procent ("kompensationsgrad") av medelskattesatsen för kommunerna i landet med länsvisa korrigeringar för de skatteväxlingar som skett, och sker, mellan region och kommuner i länet. För regionens bidrag görs motsvarande beräkning, men där gäller dock en lägre kompensationsgrad på 90 procent.

I syfte att undvika vissa negativa marginaleffekter beräknas avgifterna med hjälp av länsvisa skattesatser beräknade på 85 respektive 60 procent av medelskattesatsen (med länsvisa korrigeringar för gjorda skatteväxlingar). Vid beräkning av den riksgenomsnittliga skattesatsen för kommuner respektive regioner exkluderas Gotlands kommun.

Kostnadsutjämning för kommuner

Kostnadsutjämningen för kommuner består av nio delmodeller. Dessa är

- Förskola, fritids och annan pedagogisk verksamhet
- Förskoleklass och grundskola
- Gymnasieskola
- Kommunal vuxenutbildning och SFI
- Individ- och familjeomsorg
- Äldreomsorg

- Infrastruktur och skydd
- Verksamhetsövergripande kostnader
- Kollektivtrafik

I beskrivningen av den kommunalekonomiska utjämningen², som uppdateras årligen, framgår det hur respektive modell i kostnadsutjämningen räknas fram och vilket underlag som används.

Utjämning av LSS-kostnader mellan kommuner

Hur beräkningen ska ske regleras i Lag (2008:342) om utjämning av kostnader för stöd och service till vissa funktionshindrade och Förordning (2008:776) om utjämning av kostnader för stöd och service till vissa funktionshindrade.

Standardkostnad

Beräkningen av den grundläggande standardkostnaden baseras på antalet insatser av olika slag enligt LSS, antalet beslut om personlig assistans enligt Socialförsäkringsbalken (SFB), riksgenomsnittliga kostnader från Räkenskapssammandraget (RS) för olika typer av insatser samt uppgifter om kommunernas ersättning till Försäkringskassan enligt SFB. Standardkostnaden beräknas för varje kommun som antalet insatser multiplicerat med den riksgenomsnittliga kostnaden för respektive insats med summering över alla typer av insatser inklusive SFB-beslut och slutligen med tillägg av ersättningen till Försäkringskassan enligt SFB.

Kostnadsskillnader på grund av skillnader i behov av stöd och service

Som mått på kostnadsskillnaderna används ett *personalkostnadsindex* (PK-IX). PK-IX mäter omsorgsbehovet hos de personer som har insatser enligt LSS. Beräkningen av indextalet baseras på uppgifter för enskilda kommuner som hämtas ur RS för kommuner. PK-IX motsvarar 70 procent av skillnaden mellan en kommuns egna redovisade personalkostnader och de personalkostnader som ingår i den grundläggande standardkostnaden enligt ovan.

Motivet till att kompensation endast sker för 70 procent av skillnaden är att minska risken för att kompensation utgår för skillnader i effektivitet och politiska ambitioner. De värden på PK-IX som ska användas i beräkningarna för utjämningsåret 2026 är baserade på 2024 års förhållanden.

Beräkning av bidrag/avgift

Standardkostnaden för en viss kommun, efter justering med personalkostnadsindex och uttryckt i kronor per invånare, jämförs med motsvarande riksgenomsnittliga standardkostnad. Kommuner som har en standardkostnad som överstiger riksmedelvärdet får ett utjämningsbidrag, övriga betalar en utjämningsavgift. Bidraget/avgiften i kronor erhålls genom att bidraget/avgiften i kronor per invånare multipliceras med kommunens folkmängd den 1 november året före utjämningsåret. Vid preliminära

² www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/offentlig-ekonomi/finanser-for-den-kommunala-sektorn/kommunalekonomisk-utjamning-och-utjamning-av-lss-kostnader/produktrelaterat/Fordjupad-information/kommunalekonomisk-utjamning/

beräkningar används folkmängden vid 31 mars (beräkningen i juni) respektive 30 juni (beräkningen i september).

2.3 Preliminär statistik jämförd med slutlig

Preliminära och slutliga utfall beräknas för den kommunalekonomiska utjämnningen. För LSS-utjämnningen beräknas även, i de fall kommunerna överklagar sina utfall till Skatteverket, ett reviderat utfall. Uppgifter och tabeller är identiska men justeringar av utfallen ändras då uppdateringar av ingående data sker. Det rör sig bland annat om ny befolkning, nya taxeringsunderlag och för LSS-utjämnningen så kan det vara nytt underlag för antalet LSS-insatser i kommunerna.

3 Aktualitet och punktlighet

3.1 Framställningstid

Beräkningar och publiceringar för ett visst utjämningsår görs tre gånger under året före utjämningsåret, en gång i juni (endast utjämnning av LSS-kostnaderna) och september ("preliminärt utfall") och en gång i december ("utfall"). Juni och septemberberäkningen görs för att kommuner och regioner ska få ett underlag för sitt budgetarbete för det kommande året. Resultatet av decemberberäkningen utgör underlag för Skatteverkets preliminära beslut om bidrag och avgifter.

För LSS-utjämnningen har en kommun möjlighet att påtala felaktigheter i underlaget för utfallet i utjämnningen. Om så sker utförs en ny beräkning, och ett reviderat utfall publiceras under mars månad. Efter denna publicering och efter att Skatteverket fattat ett slutligt utjämningsutfall, är det inte längre möjligt för kommunerna att ändra i underlaget.

3.2 Frekvens

Statistiken publiceras och sammanställs årligen. Insamling till de källor som används i statistiken kan ibland ske med tätare frekvens. Se respektive källa som finns listade under punkt 2.2.2 Ramtäckning.

3.3 Punktlighet

Tidpunkten för presentation av uppgifterna regleras av vad som anges i lagar och förordningar. Resultaten från de preliminära beräkningarna ska presenteras för kommunerna och regionerna senast den 1 oktober året före utjämningsåret. Resultaten från de slutliga beräkningarna ska vara Skatteverket tillhanda senast den 10 januari aktuellt utjämningsår.

4 Tillgänglighet och tydlighet

4.1 Tillgång till statistiken

Kommunalekonomisk utjämnning

Huvuddelen av de uppgifter som ingår i beräkningarna finns tillgängliga hos SCB och andra myndigheter såsom Skatteverket, Skolverket, Socialstyrelsen med flera. Resultat av beräkningarna för kommuner och regioner finns publicerade i tabellsamlingarna som finns på sidan www.scb.se/oe0115.

Utjämnings av LSS-kostnader mellan kommuner

Resultat av beräkningarna presenteras i tabellsamlingen *Utjämnings av LSS-kostnader mellan kommuner*. Uppgifter för utjämningsåren från och med år 2004 finns på produktsidan för utjämnings, www.scb.se/oe0115. En fullständig redovisning av antalet LSS-insatser för alla kommuner kan dock inte göras av sekretesskäl.

4.2 Möjlighet till ytterligare statistik

På uppdragsbasis kan mer detaljerad statistik än vad som publiceras på SCB:s webbplats tas fram. Enklare frågor om utjämnings besvaras även per telefon eller e-post utan kostnad.

4.3 Presentation

Kommunalekonomisk utjämnings

Resultatet av beräkningarna presenteras i tabellsamlingar som publiceras på SCB:s webbplats under respektive utjämningsår i tabellerna:

- *Kommunalekonomisk utjämnings för kommuner*
- *Kommunalekonomisk utjämnings för regioner*

I Statistikdatabasen finns utfallet för kommuner och regioner för utjämningsåren från och med år 1996. Utfallet för senaste beräkningsomgång publiceras först efter det att Skatteverket fastställt det slutliga utfallet. I regel sker publicering i Statistikdatabasen i mars-april utjämningsåret. Statistikdatabasen finns åtkomlig på SCB:s webbplats, www.scb.se. Information om beräkningsutfall med mera finns även på produktsidan för utjämnings, www.scb.se/oe0115.

Utjämnings av LSS-kostnader mellan kommuner

Resultatet av och en stor del av underlaget för beräkningarna presenteras i tabellsamlingen *Utjämnings av LSS-kostnader mellan kommuner*. Information om utfall med mera för utjämningsåren från och med år 2004 finns på produktsidan för utjämnings, www.scb.se/oe0115.

I Statistikdatabasen finns utfallet för kommuner från och med år 2004. Utfallet för senaste beräkningsomgång publiceras först efter det att Skatteverket fastställt det slutliga utfallet. I regel sker publicering i Statistikdatabasen i mars-april utjämningsåret. Statistikdatabasen finns åtkomlig på SCB:s webbplats, www.scb.se.

4.4 Dokumentation

Statistikens kvalitet beskrivs i innevarande dokument, *Kvalitetsdeklarationen*. Hur statistiken tas fram beskrivs i dokumentet *Statistikens framställning*. Dokumenten finns på SCB:s webbplats, www.scb.se/oe0115 under rubriken dokumentation.

Under rubriken fördjupad information på webbplatsen finns även utförligare beskrivning av utjämningsystemen.

5 Jämförbarhet och sam användbarhet

5.1 Jämförbarhet över tid

Jämförbarheten över tid är god, men man bör ha i åtanke att kommunindelningar kan skilja över åren. Utjämningsystemet ses även över i utredningar, som kan göra att delmodellerna förändras och inte är jämförbara över tid. Dock är slutliga utfallet jämförbart över tid.

5.2 Jämförbarhet mellan grupper

Uppgifter mellan olika kommuner och regioner är jämförbara.

5.3 Sam användbarhet i övrigt

Sam användbarhet med annan kommun- och regionsstatistik är möjlig då samma administrativa indelning används.

5.4 Numerisk överensstämmelse

Det finns inga kända brister i numerisk överensstämmelse.

Allmänna uppgifter

A Klassificeringen Sveriges officiella statistik

Statistiken ingår varken i Sveriges officiella statistik (SOS) eller i systemet för Sveriges officiella statistik (SOS-systemet).

B Sekretess och personuppgiftsbehandling

I myndigheternas särskilda verksamhet för framställning av statistik gäller sekretess enligt 24 kap. 8 § *offentlighets- och sekretesslagen* ([2009:400](#)).

Vid behandling av personuppgifter, dvs. information som direkt eller indirekt kan hänföras till en person som är i livet, gäller *lagen* ([2001:99](#)) och *förordningen* ([2001:100](#)) om den officiella statistiken samt EU:s *dataskyddsförordning* ([2016/679](#)).

C Bevarande och gallring

Materialet bevaras på SCB.

D Uppgiftsskyldighet

Produkten baseras på statistik från flera olika statistiska undersökningar och administrativa register. För underlag till officiell statistik föreligger i regel uppgiftsskyldighet och detta regleras i *lagen om den officiella statistiken* ([SFS 2001:99](#)). Uppgiftsskyldigheter gäller inte specifikt för uppgifter till *Kommunalekonomisk utjämning och utjämning av LSS-kostnader* utan gäller allmänt för de underliggande datainsamlingar som används som källor.

E EU-reglering och internationell rapportering

Statistiken är inte EU-reglerad.

F Historik

Syftet med det kommunalekonomiska utjämningssystemet är att skapa likvärdiga ekonomiska förutsättningar för alla kommuner och regioner i landet för att kunna bedriva den kommunala verksamheten.

Generella statsbidrag och inomkommunal utjämning 1996–2004

De system för statsbidrag och utjämning som gällde under åren 1996 t.o.m. 2004 bestod av tre huvudbeståndsdelar, nämligen ett generellt statsbidrag, en inomkommunal inkomstutjämning och en inomkommunal kostnadsutjämning. Till systemet hörde också övergångs- eller införanderegler.

Det generella statsbidraget utgjordes i huvudsak av ett invånarrelaterat bidrag som var lika stort i kronor per invånare räknat för kommuner respektive region. Från 1997 fick kommunerna också ett åldersrelaterat statsbidrag. Storleken på det åldersrelaterade bidraget bestämdes av antalet invånare i fem olika åldersgrupper, nämligen 7–15, 16–18, 65–74, 75–84 år samt 85 år och uppåt.

Inkomstutjämningen skulle garantera alla kommuner och regioner ett lika stort skatteunderlag oavsett den egna kommunens skatteunderlag. Kommuner och regioner med ett högt skatteunderlag per invånare betalade en avgift. Kommuner och regioner med ett lågt skatteunderlag per invånare fick ett bidrag. Summan av avgifterna motsvarade i princip summan av bidragen.

Kommunalekonomisk utjämning för åren fr.o.m. 2005–2013

Riksdagen beslutade i oktober 2004 att införa ett system för kommunalekonomisk utjämning bestående av ett delsystem för kommuner och ett delsystem för regioner. Lagstiftningen trädde i kraft den 1 januari 2005.

I det system som infördes 2005 ingick ändrade system för inkomstutjämning respektive kostnadsutjämning samt nya inslag i form av strukturbidrag, införandebidrag och regleringspost.

Det ändrade systemet för inkomstutjämning motsvarade inkomstutjämning och generellt statsbidrag i tidigare system. Det innebar i huvudsak att staten finansierade utjämningen. Kommuner och regioner garanterades genom ett inkomstutjämningsbidrag 115 respektive 110 procent av en uppräknad medelskattkraft.

Kommuner och regioner som hade en skattkraft över respektive nivå betalade en inkomstutjämningsavgift till staten. Den garanterade nivån för regionen höjdes från och med utjämningsåret 2012 med fem procentenheter till 115 procent, dvs. samma nivå som gällde för kommunerna. Syftet var att underlätta skatteväxlingar mellan regioner och kommunerna.

Strukturbidraget gavs till kommuner som i tidigare kostnadsutjämning fått bidrag för "näringslivs- och sysselsättningsfrämjande åtgärder" (=hög/re arbetslöshet) och "svagt befolkningsunderlag". Regioner som fick bidrag var de som tidigare fått bidrag i kostnadsutjämningen för "små regioner". Dessutom utgick bidrag till kommuner och regioner som fick en större försämring genom införandet av det nya systemet.

Utfallet 2004 enligt det nya systemet jämfördes med ett referensbidrag som utgjordes av det faktiska utfallet för 2004 enligt tidigare system (med vissa korrigeringar främst avseende det generella statsbidraget). Kommuner och regioner med större bidragsminskningar fick ett årligt införandebidrag (utöver den del som skulle utgå i form av strukturbidrag). Införandebidragen trappades ner stegvis och de betalades ut t.o.m. 2010.

För att statens bidrag inte skulle påverkas av den fastställda nivån i inkomstutjämningen, och för att staten samtidigt skulle ha kontroll över den totala kostnaden för utjämningsystemet, infördes ett regleringsbidrag/regleringsavgift.

Kommunalekonomisk utjämning från år 2014

Riksdagen beslutade i november 2013 att införa ett nytt system för kommunalekonomisk utjämning. Riksdagsbeslutet var baserat på den proposition som regeringen tidigare överlämnat till riksdagen (Prop. 2013/14:FiU3). Lagstiftningen trädde i kraft den 1 januari 2014.

Inkomstutjämningen ändrades genom att avgiften sänktes för de kommuner och regioner som betalar inkomstutjämningsavgift. I kostnadsutjämningen behölls nuvarande delmodeller, men vissa uppdateringar och ett flertal stora justeringar gjordes.

Delar av det tidigare strukturbidraget reducerades. Ett särskilt bidrag infördes inom ramen för strukturbidraget, för att kompensera de kommuner och regioner som fick lägre intäkter till följd av förändringen i inkomstutjämningen.

Kommuner och regioner som vid införandet av det nya utjämningsystemet 2014 fick en bidragsminskning, alternativt avgiftshöjning, har rätt till ett årligt införandebidrag för den del av bidragsminskningen som överstiger 250 kronor per invånare. Införandebidragen trappas ner stegvis med 250 kronor per invånare och år.

Kommunalekonomisk utjämning från år 2016 och 2017

Riksdagen beslutade i december 2015 att ändra beräkningarna för inkomstutjämningen. Riksdagsbeslutet var baserat på de förslag som regeringen tidigare lämnat i budgetpropositionen för 2016 (prop. 2015/16:1). Lagstiftningen trädde i kraft den 1 januari 2016. Förändringarna innebar i huvudsak en återgång till de regler som gällde fram till utgången av 2013 för beräkning av inkomstutjämningsavgifter.

Inkomstutjämningen ändrades genom att avgiften höjdes för de kommuner och regioner som betalar inkomstutjämningsavgift. Den länsvisa skattesatsen, som används vid beräkningen av inkomstutjämningsavgifter fastställdes utifrån 85 procent av medelskattesatsen 2003 för kommunerna respektive regioner.

Därutöver avskaffades det särskilda bidrag som, inom ramen för strukturbidraget, kompenserade de kommuner och regioner som fick minskade intäkter från bidrag eller högre kostnader för avgifter till följd av sänkningen av inkomstutjämningsavgiften utjämningsår 2014.

Avslutningsvis infördes ett nytt införandebidrag. Kommuner och regioner som vid införandet av det nya utjämningsystemet 2016 fick en bidragsminskning, alternativt avgiftshöjning, har rätt till ett årligt införandebidrag för den del av bidragsminskningen som överstiger 250 kronor per invånare. Införandebidragen trappas ner stegvis med 250 kronor per invånare och år. I praktiken berörs inga regioner av detta införandebidrag då avgiftsökningen för någon region inte överstiger 250 kronor.

För utjämningsår 2017 så skedde en ändring av modellen "Barn och ungdomar med utländsk bakgrund" i kostnadsutjämnningen för kommuner på grund av riksdagsbeslut. Från utjämningsår 2014 till utjämningsår 2016 baserade sig beräkningarna på församlingsindelningen 2010 och på befolkningsuppgifter från 2009. Från och med utjämningsår 2017 baserar sig beräkningarna på den distriktsindelningen som infördes 1 januari 2016 i folkbokföringen. Detta innebär att modellen årligen uppdateras med nya befolkningsuppgifter.

Kommunalekonomisk utjämning från år 2020

Riksdagen beslutade i november 2019 att införa ett nytt kostnadsutjämningsystem för kommunalekonomisk utjämning. Riksdagsbeslutet var baserat på den proposition som regeringen tidigare överlämnat till riksdagen (Prop. 2019/20:11). Lagstiftningen trädde i kraft den 1 januari 2020.

Förslaget berör endast kostnadsutjämnningen och införandebidragen. I kostnadsutjämnningen för kommuner föreslås tre nya delmodeller:

- kommunal vuxenutbildning
- infrastruktur och skydd och
- verksamhetsövergripande kostnader.

Delmodellerna för barn och ungdomar med utländsk bakgrund, befolkningsförändringar, bebyggelsestruktur och löner föreslås utgå. I kostnadsutjämnningen för regioner föreslås att delmodellen för löner ska utgå.

Ett särskilt införandebidrag infördes för att begränsa den årliga negativa effekten för enskilda kommuner och regioner. Kommuner och regioner som vid införandet av det nya utjämningsystemet 2020 fick en bidragsminskning, alternativt avgiftshöjning, har rätt till ett årligt införandebidrag för den del av bidragsminskningen som överstiger 250 kronor per invånare. Införandebidragen trappas ner stegvis med 250 kronor per invånare och år.

Utgörning av LSS-kostnader mellan kommuner

Riksdagen beslutade i november 2003 om införande av ett nationellt system för utjämnning av LSS-kostnader mellan kommuner. Det nya utjämningsystemet kom att gälla fr.o.m. utjämningsåret 2004.

Vid ingången av år 1994 trädde *lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS)* och *lagen (1993:389) om assistansersättning (LASS)* i kraft. Det från år 2004 införda utjämningsystemet är ett nationellt och samtidigt inomkommunalt system för utjämnning av kostnader för verksamheter enligt dessa båda lagar. Systemet är skilt från det ordinarie kostnadsutjämningsystemet för kommuner.

Inför utjämningsåret 2009 gjordes det inom ramen för det befintliga utjämningsystemet vissa förändringar av teknisk natur. Syftet är som tidigare att ge alla kommuner likvärdiga ekonomiska förutsättningar att bedriva verksamhet enligt LSS.

Riksdagsbeslutet om vissa ändringar inför 2009 baserades på regeringens proposition *Förändringar i kostnadsutjämnningen för LSS-verksamhet* (Prop. 2007/08:88). Regeringens förslag var i sin tur baserat på LSS-utjämningskommitténs betänkande, *Utgämning av kommunernas LSS-kostnader – översyn och förslag* (SOU 2007:62).

Lagen om assistansersättning (LASS) är fr.o.m. år 2011 inordnad i *Socialförsäkringsbalken* (SFB; 51 kap.)

G Kontaktuppgifter

Statistikansvarig myndighet	Statistiska centralbyrån
Kontaktinformation	Tova Holm 010-479 62 76 Sofia Runestav 010-479 61 29
E-post	offentlig.ekonomi@scb.se
Telefon	010-479 50 00 (Statistikservice)